

LES CONJUNCIONS COORDINANTS

Les conjuncions coordinants són els elements que uneixen parts de l'oració o bé oracions senceres (que aleshores s'anomenen oracions coordinades), les quals tenen sempre idèntica funció sintàctica.

En llatí hi ha conjuncions de coordinació copulatives, adversatives, disjuntives, il·latives (o conclusives) i causals (o explicatives).

Les conjuncions coordinants copulatives

Les conjuncions copulatives del llatí, que indiquen la mera connexió o la simple addició dels elements coordinats, són:

- *et, atque / ac, -que*: i

Malgrat la seva traducció al català, aquestes conjuncions no són exactament sinònimes: *et* és la més habitual, *atque / ac* són la mateixa conjunció (*atque* només es fa servir davant de vocal o *h*), i *-que* és enclítica i es posa darrere del mot amb accent dominant.

puer et puella = puer atque / ac puella = puer puellaque : el noi i la noia

- *neque / nec*: i no, ni

Són la mateixa conjunció i s'empren indistintament. Equivalen a *et non*.

Puer audit nec puellam uidet. El noi sent la noia i no la veu.

Puer non audit nec puellam uidet. El noi no sent ni veu la noia.

Per tal de reforçar la coordinació, cadascun dels termes units pot anar precedit d'una conjunció, normalment repetida. Aquest ús rep el nom de polisíndeton.

Neque puer neque puella... Ni el noi ni la noia...

Et puer et puella... El noi i la noia... (simplement!)
No sols el noi sinó també la noia...

Exercici

A Completa les oracions següents amb conjuncions copulatives, d'acord amb la frase en català:

1 *Les llances i les espases són armes.*

Pila *et / ac* gladii arma sunt.

5 *Agafem una cabra i un anyell.*

Capram *et / atque* agnum capimus.

2 *Veig un noi i una noia.*

Puerum puellam*que* uideo.

6 *Conec els homes i les dones.*

Viros feminas*que* cognosco.

3 *Sicília i Irlanda són illes.*

Sicilia *et / atque* Hibernia insulae sunt.

7 *Els llibres son del noi i la noia.*

Libri pueri *et / ac* puellae sunt.

4 *Sóc amic d'en Marc i de la Julia.*

Marci Iuliae*que* amicus sum.

8 *Tens desig de fama i de glòria.*

Famae gloriae*que* desiderium habes.

Les conjuncions coordinants adversatives

Les conjuncions adversatives del llatí, que introdueixen un matís d'oposició o de contrarietat respecte d'allò que s'ha dit anteriorment, son prou nombroses. En destaquem quatre:

- *at, sed, autem*: però; sinó, sinó que (darrera de negació);
- *tamen*: tanmateix, amb tot

Sed és la mes freqüent i d'ús més general.

At indica una oposició forta.

En canvi, *autem*, que apareix sempre en el segon lloc de l'oració que hauria d'encapçalar, marca una oposició més lleugera.

Tamen afegeix al seu valor adversatiu un fort sentit concessiu.

Ego nescio, at tu hoc scis.

Jo no ho sé, pero tu, en canvi, ho saps.

Magister non puerum, sed puellam uocat.

El mestre no crida el noi, sinó la noia.

Viri ueniebant, feminae autem ibi manebant.

Els homes venien, les dones, però, s'hi quedaven.

Tamen pueri laeti erant.

Tanmateix, els nois estaven contents.

Exercici

B Completa les oracions següents amb conjuncions adversatives, d'acord amb la frase en català:

1 *Els cavalls corren, però no volen.*

Equi currunt, **sed** non uolant.

2 *Les noies canten; els nois, però, no se n'adonen.*

Puellae canunt, pueri **autem** non sentiunt.

3 *Tanmateix, era el meu amic.*

Tamen amicus meus erat.

4 *Els homes no agafaven les espases, sinó les llances.*

Viri gladios non capiebant, **sed** pila.

5 *Assetgem la ciutat, però no l'assaltem.*

Oppidum obsedimus, **sed** non expugnamus.

6 *El professor pregunta; els alumnes, però, no contesten,*

Magister interrogat, discipuli **autem** non respondent.

Les conjuncions coordinants disjuntives

Les conjuncions disjuntives del llatí introdueixen la noció de l'exclusió o, almenys, de l'alternativa entre els elements coordinats.

Les més usuals són:

- aut, vel, -ve: o, o bé

Aut és la d'ús més habitual i acostuma a expressar clarament l'exclusió d'un dels dos elements relacionats.

En canvi, tant vel com -ve (conjunció enclítica) indiquen mes aviat una alternativa indiferent o de poca importància.

filius aut filia : el fill o la filla (o l'un o l'altra)
filius vel filia = filius filiave : el fill o la filla (indistintament)

Per tal de reforçar la coordinació, sovint es repeteix l'ús de la conjunció davant del primer element coordinat. Aquest fenomen, anomenat polisíndeton, ja s'ha esmentat a propòsit de les conjuncions copulatives. Aquestes correlacions també reforcen el matís disjuntiu propi de les conjuncions emprades simplement.

Aut nunc aut nunquam! O ara o mai!

Vel in triclinio uel in horto cenamus. Sopem o bé al menjador o bé al jardí.

Exercici

C Completa les oracions següents amb conjuncions disjuntives, d'acord amb el sentit que té la frase en català.

- 1 *L'amo crida o bé els esclaus o bé les esclaves.*

Dominus serues **aut** seruas uocat

- 2 *Els homes bevien aigua o bé vi.*

Viri aquam **aut** uinum bibebant.

- 3 *Agafeu o les espases o les llances!*

Aut gladios **aut** pila capite!

- 4 *Vèiem al prat uns nois o unes noies.*

In prato pueros **vel** puellas uidebamus.

- 5 *O ets amic meu o no no ets!*

Aut amicus meus es **aut** non es!

- 6 *En cinc o sis hores llauen els camps.*

In quinque sex**ve** horis agros arant.

Les conjuncions coordinants il·latives (o conclusives) i causals (o explicatives)

Les conjuncions il·latives (o conclusives) i les causals (o explicatives) indiquen la conclusió o la causa, respectivament, d'allò que s'ha dit a l'oració anterior.

Les conjuncions causals més usuals són *nam* i *enim* : car, ja que, en efecte.

Enim, com l'adversativa *autem*, té la particularitat d'aparèixer en el segon lloc de la frase que hauria d'encapçalar.

Les conjuncions il·latives més habituals són *ergo*, *igitur* i *itaque* : doncs, per tant, així doncs.

Igitur, com *autem* i *enim*, sol aparèixer en el segon lloc de la seva frase.

(...) *Nam Vergilius egregius poeta est.*   (...) Ja que Virgili és un excel·lent poeta.

(...) *Disciplina igitur bona est*   (...) La disciplina, per tant, és bona.

(...) *Ergo filia mea non est.*   (...) (Així) Doncs, no és filla meva.

Aquestes conjuncions, a diferència de les altres conjuncions de coordinació, són més aviat formes adverbials, ja que estableixen la coordinació a partir d'un ús especialitzat d'allò que signifiquen com a adverbis. És per això que, sovint, gaudeixen d'una certa independència i apareixen separades per puntuació forta de l'oració amb la qual es coordinen.

Exercici

D Completa les oracions següents amb conjuncions causals o il·latives, d'acord amb el sentit de la frase en català

1 *La cabra se'n va; les cabres, en efecte, temen els llops.*

Capra euadit; caprae **enim** lupos timent.

2 *Avui plou; queda't, doncs, a casa!*

Hodie pluit; domi **igitur** remane!

3 *Els nois s'apropen; per tant, les noies se'n van.*

Pueri appropinquant; **itaque / ergo** puellae euadunt.

4 *Els pagesos treballaven; car no plovia.*

Agricolae laborabant; **nam** non pluebat.

5 *Hi havia silenci; per tant, els esclaus descansaven.*

Erat silentium; **itaque / ergo** serui quiesciebant.

E Completa el quadre amb les principals conjuncions de coordinació.

tipus	conjuncions	significat en català	significat en castellà
copulatives	<i>et</i>	i	y / e
	<i>ac / atque</i>		
	<i>-que</i> ¹		
	<i>nec / neque</i> ²	ni	ni
disjuntives	<i>aut</i>	o	o / u
	<i>vel</i>		
	<i>-ve</i> ¹		
adversatives	<i>at</i>	en canvi	en cambio
	<i>sed</i>	però / sinó	pero / sino
	<i>autem</i> ³		
	<i>tamen</i>	tanmateix	sin embargo
causals	<i>nam</i>	ja que / en efecte	ya que / en efecto
	<i>enim</i> ³		
il·latives	<i>itaque</i>	així doncs / per tant per això	así pues / por tanto por eso
	<i>igitur</i> ³		
	<i>ergo</i>		

¹ enclítica / ² negativa / ³ en segon lloc dins la frase

F Amb l'ajut del quadre, classifica les oracions coordinadas següents, i tradueix-les:

1 Amici mei heri non uenerunt, sed hodie uenient.

Els meus amics ahir no van venir, però avui vindran.

Dues oracions coordinades per conjunció coordinant adversativa

2 Gaudeamus igitur, dum iuuenes sumus!

Alegrem-nos, doncs, en tant que som joves.

La conjunció coordinant il·lativa (o conclusiva) *igitur* relaciona *Gaudeamus, dum iuuenes sumus* (conseqüència) amb una frase anterior (causa).

3 Nemo eum uidebat, at ille omnes alteros uidebat.

Ningú [no] el veia; ell, en canvi, veia tots els altres.

Dues oracions coordinades per conjunció coordinant adversativa

4 Caesar fuit excelentissimus et in uirtutibus et in uitiiis.

Cèsar va excel·lir molt tant en virtuts com en vicis.

Dos sintagmes coordinats per dues conjuncions coordinant copulatives en correlació

5 Neque consules neque senatus bellum quaerebant.

Ni els còsols ni el senat buscaven la guerra..

Dos sintagmes coordinats per dues conjuncions coordinants copulatives negatives en correlació

6 Istae arbores pini atque illae fagi sunt.

Aquests arbres són pins i aquells [són] faigs.

Dues oracions coordinades per conjunció coordinant copulativa

7 Improbis hominibus non uirtutes, sed uitia delectant.

Als homes malvats no els complauen les virtuts, sinó els vicis.

Dos sintagmes coordinats per conjunció coordinant adversativa

8 Hastae Romanorum longae, gladii autem breues erant.

Les llances dels romans eren llargues; les espases, en canvi, curtes.

Dues oracions coordinades per conjunció coordinant adversativa

9 Omnes euaserunt, nam hostes appropinquabant.

Tots van escapar, car els enemics s'aproximaven.

Dues oracions coordinades per conjunció coordinant il·lativa (o causal)

10 Omne dictum aut uerum aut falsum est.

Tot [el que hagi estat] dit és o vertader o fals.

Dos sintagmes coordinats per dues conjuncions coordinants disjuntives en correlació

G Completa les frases següents emprant la conjunció de coordinació adequada, amb l'ajut del quadre anterior i d'acord amb la traducció proposada:

1 **Aut** numquam tentes **aut** hoc perfice!

O no ho intentis mai o acaba-ho!

2 **Tamen** M. Luculus nihil audiuit, **sed** omnia uidiisse dicit.

Tanmateix, Marc Lúcul no va sentir res, però diu que ho va veure tot.

3 **Neque** a me, **sed** ab illo hoc petite!

I no m'ho demaneu a mi, sinó a ell.

4 A nullo **enim** uidebatur, ipse **autem** omnia uidebat.

Ningú, en efecte, no el veïa; ell, però, ho veïa tot.

5 Consul classem amisit, **tamen** exercitum saluum habuit.

El consol va perdre la flota, tanmateix va salvar l'exèrcit.

6 Non solum fortuna caeca est, **sed etiam** multas caecos facit.

No solament la fortuna és cega, sinó que també fa cecs a molts.

7 Tempestas erat maxima, **itaque / ergo** legiones e castris non deduxit.

La tempesta era enorme, per tant no va treure les legions del campament.

8 **Nam** hoc fieri **non solum** oportet, **sed etiam** opus est.

Ja que no solament és oportú fer-ho, sinó també necessari.

9 Corpora uertuntur, **et** quod **vel** fuimus **vel** sumus cras non erimus.

Els cossos canvien i allò que o som o hem estat demà no ho serem.

10 Omnes homines mortales sunt, **et** ille homo est; **ergo**, ille mortalis est.

Tots els homes son mortals i ell és un home; per tant, él és mortal.